

Tautas vēlētu prezidentu Latvijai?

PAR Attiecībā uz diskusiju par to, vajadzētu vai nevajadzētu Latvijā tautas vēlētu Valsts prezidentu, jāteic, ka man visnotaļ pieņemama šķīstu tā devētā divpālātu sistēma, kāda šodien jau pastāv, piemēram, mūsu kaimiņvalsti Lietuvā.

Jāņem vērā, ka Saeimai Latvijā ir visnotaļ mazs uzticības līmenis no sabiedrības puses – tas nav noliedzams fakts. Parlamentāriešiem Latvijas iedzīvotāji neuzticas. Savukārt tas, kura persona tiks ievēlēta par Valsts prezidentu, principā ir šo pašu parlamentāriešu, kuriem cilvēki neuzticas, vienošanās rezultāts. Protams, var teikt, ka tauta ievēl Saeimu un tādējādi arī uztic tai dažādu lēmumu pieņemšanu, tomēr jāreķinās, ka šādi partiju izraudzītam Valsts prezidentam arī var būt zems sabiedrības uzticības līmenis.

Izšķiroties par tautas vēlētu Valsts prezidentu, būtu gan

arī jāspēr nākamais solis, nosakot šo posteni ieņemošajam cilvēkam pilnvaras uz valstiski svarīgu jautājumu pieņemšanu tādās jomās kā ārlietas, tautsaimniecības attīstība un tamlīdzīgiem jautājumiem. Nevar būt tā, ka tiek mainīta tikai ievēlēšanas kārtība, bet ne pilnvaru līmenis.

Jā, tādā gadījumā daudzu lēmumu pieņemšana vai nepieņemšana būtu atkarīga nevis no parlamenta un tajā strādājošajiem deputātiem vai pie varas esošajām partijām, bet gan no viena cilvēka – ar to ir jāreķinās. Tomēr pozitīvais aspekts šādām iespējamām izmaiņām būtu tas, ka šo vienu cilvēku izraudzītos tauta, balsstiesīgie Latvijas iedzīvotāji, nevis šaurs politiku loks – tā būtu persona, kurai sabiedrība uzticētos. Respektīvi, tauta pati ievēlētu Valsts prezidenta posteni cilvēku, kam tā būtu gatava uzticēt daudzu svarīgu jautājumu izlemšanu.

PRET Laiku pa laikam atjaunot diskusiju par tautas vēlēta prezidenta institūcijas izveidi Latvijā, ir manāmi mēģinājumi radīt iespaidu, ka šāds solis ievestu mūsu valsts tautu saulītē. Taču ir skaidrs, ka nav tāda cilvēka, kurš, tiekot no tautas puses ievēlēts par Valsts prezidentu, spētu atrisināt visas mūsu problēmas, un tas būtu jāsaprot.

Jautājums par šo tēmu ir ļoti diskutabls, jo ir skaidrs, ka, izšķiroties par tautas vēlētu prezidentu, būtiski vajadzētu grozīt arī Satversmi, paredzot konkrētajam cilvēkam ievērojami lielākas pilnvaras. Un šeit rodas loģisks jautājums – vai mūsu sabiedrība mūsu valstī ir gatava prezidentālas valsts modelim?

Es drīzāk sliektos uz modeli, kāds šobrīd jau pastāv mūsu kaimiņvalstī Igaunijā, kur Valsts prezidentu ievēl kopā

parlamenta un pašvaldību deputāti – tādējādi tiktu nodrošināts, ka šajā procesā ir iesaistīts lielāks personu skaits, mazinot iespēju, ka par kandidātu šim postenim vienošanās notiek šaurā personu lokā. Tas būtu daudz pieņemamāks modelis nekā prezidentālas valsts modeļa ieviešana.

Jāņem arī vērā, ka nav skaidra iespējamā vēlēšanu kārtība gadījumā, ja notiktu izšķiršanās par prezidentālas valsts modeli. Proti, pastāv risks, ka tādā gadījumā lielākas izredzes būtu tam kandidātam, kura rīcībā būtu visvairāk naudas priekšvēlēšanu kampaņai. Ļoti uzskatāms piemērs šajā jomā ir Lietuva. Pašreizējās Lietuvas prezidentes Daļas Gribauskaites ievēlēšanā naudai, tās daudzumam varbūt arī nebija tik liela nozīme, taču attiecībā uz kādreizējo prezidentu Rolandu Paksu naudas ietekme, kā zināms, nekādi nav apstrīdama.

Uldis Osis,
uzņēmējs, bijušais finanšu ministrs

» Saeimai Latvijā ir visnotaļ mazs uzticības līmenis no sabiedrības puses.

FOTO - VITĀLIJS STRIŅKIS, DIENAS BIZNES

Aivars Endziņš,
bijušais Satversmes tiesas priekšsēdētājs

» Pastāv risks, ka lielākas izredzes būtu kandidātam, kura rīcībā būtu visvairāk naudas priekšvēlēšanu kampaņai.

FOTO - AIVARS LIEPINS, DIENAS MEDIJ